

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

**Verificat,
Manager proiect,
Prof. univ. dr. Maria Andronie**

A 9.2 Exemple de bune practici în domeniul diplomației publice: Bienala de la Veneția

Lector univ. dr. Alexandru Lucinescu
Expert științific tehnici de comunicare în diplomația publică

1. Introducere

În cadrul acestui studiu este prezentat ca exemplu de bune practici în domeniul diplomației publice, *Bienala de la Veneția*, unul dintre cele mai importante evenimente culturale din lume la ora actuală. Pentru o cât mai bună înțelegere a *Bienalei de la Veneția* ca un exemplu de acțiune din sfera diplomației publice, studiul debutează cu o prezentare a principalelor modele de diplomație publică. În încheie sunt enunțate unele considerații asupra perspectivelor diplomației publice practicate în spațiul italian.

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

2. Modele de diplomație publică

Guvernele europene au o experiență istorică importantă în ceea ce privește promovarea culturii naționale la nivel internațional. Un element comun pentru activitatea culturală desfășurată de toate statele europene în plan extern îl reprezintă institutele culturale a căror tradiție datează de la începutul secolului al 20-lea. Acest tip de diplomație publică ce gravitează în jurul institutelor culturale a fost împrumutat din mediul cultural și academic.

Un al doilea element de similitudine este activitatea mixtă finanțată din fonduri private de organizații non -guvernamentale sau agenții private, pe de o parte, și din fondurile publice furnizate de către ministerele afacerilor externe, pe de altă parte.

Se pot distinge patru modele de relații culturale și de diplomație publică utilizate în prezent de către statele europene: (1) modelul francez - controlul de stat prin intermediul unui minister sau unei agenții oficiale; (2) modelul britanic - agenții non - guvernamentale sau autonome acționează cu fonduri oferite de guvern; (3) modelul german - un sistem mixt în care guvernul este responsabil de activitatea agențiilor private (4) modelul italian - un sistem ad hoc voluntar, prin care instituțiile și agențiile își adaptează activitatea la circumstanțele existente.

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

3. Bienala de la Veneția

3.1. Repere din viața culturală a Veneției

În Veneția au loc numeroase evenimente culturale care atrag un număr mare de vizitatori[1]. Vom prezenta unele dintre cele mai cunoscute astfel de evenimente organizate în orașul supranumit orașul lagunelor[2].

Arena di Campo San Polo este organizată anual în perioada iulie –septembrie și este, de fapt, un teatru imens în aer liber, amplasat în Campo San Polo, unde rulează filme noi, de obicei dublate în limba italiană dar care uneori au și subtitrare în limba engleză[3].

Carnavalul de la Veneția se desfășoară în Piața san Marco vreme de 10 zile la începutul fiecărui an și este cel mai faimos bal mascat din lume. Carnavalul datează din perioada Evului Mediu dar a cunoscut o dezvoltare foarte rapidă atunci când Republica Venețiană a intrat într-un declin accentuat spre finalul secolului al XVIII-lea. În acel moment elementele culturale păgâne, care subzistaseră în cultura orașului, au început să apară și să se manifeste din ce în ce mai puternic. Carnavalul a devenit o piață de desfacere pentru tot ce a fost interzis timp de secole sub domnia autoritară a dogilor și a religiei creștine. Structuri de diverse forme și dimensiuni erau construite în Piazza San Marco pentru a permite acrobaților, luptătorilor și altor asemenea artiști să își prezinte spectacolele. Măștile purtate de participanți au servit nu doar ca o evadare din monotonia vieții de zi cu zi, ci și pentru a ascunde identitatea purtătorului.

1 <http://www.venicegov.com> și <http://www.veneziaunica.it/>

2 <http://www.timeout.com/venice/features/386/festivals-events-in-venice>

3 www.comune.venezia.it/cinema.

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

Invazia lui Napoleon în 1797 a pus capăt acestei practici iar Carnavalul nu a fost reluat decât în anii `70 ai secolului trecut. Reintroducerea sa a fost motivată predominant de anticiparea unor importante câștiguri bănești. Potențialul turistic și economic al Carnavalului a fost adus în atenție de autoritățile orașului și de asociația hotelierilor, festivalul fiind și azi puternic subvenționat din aceste fonduri pentru a atrage turiști din întreaga lume.

Festa del Redentore (Sărbătoarea Mântuitorului) are loc în luna iulie și se desfășoară în Bazinul San Marco și pe Canalul Giudecca. Redentore este cea mai veche dată din calendarul venețian. sărbătorit continuu La sfârșitul unei epidemii de ciumă în 1576, orașul a comandat lui Andrea Palladio să construiască o biserică pe Canalul Giudecca - Il Redentore (Mântuitorul). În fiecare an, în luna iulie, un pod de vase este construit peste canalul care desparte Giudecca din Veneția propriu-zisă, astfel încât oamenii să poată face pelerinajul la biserică. Dar, în timp ce partea religioasă a festivalului se desfășoară duminică, ceea ce face ca acel weekend să fie atractiv pentru turiști sunt festivități organizate sâmbătă seara. Atunci, barci de diverse forme și mărimi se adună în laguna San Marco și sunt încărcate cu alimente și băuturi. Acestă petrecere culminează cu un foc de artificii impresionant .

3.2. Bienala de la Veneția

3.2.1 Aspecte istorice

Cel mai important eveniment cultural organizat la Veneția rămâne însă *Bienala de la Veneția*[4] Acest eveniment a apărut ca urmare a unei rezoluții a Consiliului Orașului Veneția adoptată pe 19 aprilie 1893 care a propus înființarea unei expoziții artistice

4 www.labiennale.org

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

naționale bianuale, prima ediție urmând a avea loc în anul următor pentru a sărbători aniversarea de argint a regelui Umberto și a Margherita de Savoia. Evenimentul, de fapt, a avut loc doi ani mai târziu, pe 30 aprilie 1895[5].

În prezent *Bienala de la Veneția* este una dintre cele mai renumite și prestigioase evenimente culturale din lume. Bienala care se află în fruntea activității de identificare și promovare a noilor tendințe din artă contemporană, organizează expoziții în toate domeniile artistice importante: arte (din 1895), arhitectura (din 1980), cinematografie (din 1932), dans (din 1999), muzică (din 1930), și teatru (din 1934).

3.2.2 Bienala de Artă și Bienala de Arhitectură

Din 1998 Bienala de Artă și Bienala de Arhitectură nu mai sunt pur și simplu expoziții organizate cu contribuția statelor participante, ci are o structură bazată pe trei piloni:

- expozițiile din pavilioane naționale, fiecare având propria curator
- expoziția Internațională organizată de curatorul Bienalei, ales special pentru această sarcină
- evenimente colaterale aprobate de curatorul Bienalei [6]

Acest model de expoziție a dus la apariția unui pluralism de expresii. În scopul de a răspunde acestei diversificări spațiile expoziționale au fost extinse pentru a corespunde nevoile strategice. Bienala de Artă a fost recunoscut ca lider mondial în expoziții de artă contemporană iar numărul țărilor participante a crescut de la 59 (în 1999) la 88 în 2013. Bienala de Arhitectură a fost, de asemenea, recunoscut ca cel mai bun eveniment de acest tip din lume.

5 <http://www.labiennale.org/en/art/history/>

6 <http://www.labiennale.org/en/architecture> și <http://www.labiennale.org/en/art/index.html>

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

A 56-a Expoziția Internațională de Artă denumită, *All the World's Futures*, îl are drept curator pe Okwui Enwezor și este deschisă pentru public în perioada 9 mai – 2 noiembrie 2015. Statele participante sunt următoarele: Albania, Andora, Argentina, Armenia, Australia, Austria, Azerbaidjan, Belarus, Belgia, Brazilia, Canada, Chile, Croația, Cuba, Cipru, Chile, Cehia, Danemarca, Ecuador, Egipt, Estonia, Finlanda, Franța Georgia, Germania, Marea Britanie, Grenada, Grecia, Guatemala, Vatican, Ungaria, Islanda, Indonezia, Iran, Irak, Irlanda, Israel, Italia, Japonia, Coreea de Sud, Kosovo, Lituania, Luxemburg, Macedonia, Mauritius, Mexico, Mongolia, Muntenegru, Mozambic, Olanda, Noua Zeelandă, Nigeria, Norvegia, Peru, Filipine, Polonia, Portugalia, România, Rusia, Serbia, San Marino, Singapore, Slovenia, Spania, Siria, Elveția, Tailanda, Turcia, Ucraina, Emiratele Unite Arabe, Statele Unite ale Americii, Uruguay, Venezuela, Zimbabwe.

Ediția din 2014 a Bienalei de Arhitectură a avut o acoperire media extraordinară, cu peste 3357 de jurnaliști acreditați, și a reușit să atragă 228.000 de vizitatori din întreaga lume⁷. Expoziția a avut o durată de șase luni și a atras 228000 de vizitatori, în plus față de cei 12,214 de vizitatorii care au participat la previzualizare. Tinerii și studenții reprezintă 45% din totalul vizitatorilor iar elevii care au vizitat expoziția în grupuri reprezintă 20% din publicul vizitator.

Alte date statistice ale expoziției sunt următoarele:

- 65 participări naționale (număr de înregistrări pentru expoziția Arhitectură)
- 28 participări naționale în pavilioane istorice de la Giardini
- 27 de participări naționale la Arsenale, inclusiv Italia
- 10 participări naționale în centrul orașului Veneția

⁷ <http://www.labiennale.org/en/architecture/news/24-11.html>

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

- 10 țările participante pentru prima dată: Coasta de Fildes, Costa Rica, Republica Dominicană, Emiratele Arabe Unite, Indonezia, Kenya, Maroc, Mozambico, Noua Zeelandă și Turcia
- 22 Evenimente colaterale expuse în diverse palate și alte locuri din întreaga Veneție

Expoziția Internațională de Arhitectură a fost deschis la 7 iunie 2014, în prezența ministrului Culturii și Turismului din Italia, Dario Franceschini, fiind apoi organizate vizite ale unor miniștri din străinătate și ale unor ambasadori.

În ceea ce privește elementele care aparțin sferei de comunicare și relații publice a evenimentului pot fi menționate următoarele aspecte:

din numărul total de jurnaliști prezenți, 2 014 au reprezentat presa internațională și 1332 presa italiană.

- 2502 articole publicate în presa scrisă și pe Internet
- 98 posturi TV , dintre care 68 internaționale și 30 italienești au relatat evenimentul
- 1038056 utilizatorii de pe site-ul oficial www.labiennale.org
- 226912like-uri pe pagina de Facebook
- 251000 persoane care au urmărit pe pagina Twitter

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

3.2.3. Bienala de Dans

Bienala de Dans, prezidată de Paolo Baratta, se desfășoară în acest an între 25-28 iunie. Spiritul acestei bienale este întrepătrunderea din ce în ce mai accentuată dintre programele de teatru și cele de dans[8].

În acest an, activitățile sectorului de dans sunt dedicate tinerilor dansatori din Colegiul Bienalei, proiectul care, din 2013, a implicat toate sectoarele Bienalei într-un program de formare care oferă tinerilor artiști posibilitatea de a lucra alături de mari maeștri pentru a-și dezvolta propriile creații. Pentru această ediție, Virgilio Sieni, coregraful însărcinat cu coordonarea activităților, a invitat 16 coregrafi, cei mai mulți dintre aceștia urmând a fi implicați timp de trei săptămâni, la Veneția, în ateliere experimentale axate pe crearea de dansatori profesioniști, iar, în unele cazuri, pe organizarea unor ateliere pentru adolescenți, persoanele în vârstă și alți oameni obișnuiți. Atelierele se vor încheia cu momente coregrafice scurte prezentate în fața publicului pe 25, 26, 27 și 28 iunie.

3.2.4 Bienala de Muzică

Festivalul Internațional de Muzică Contemporană de la Veneția a fost înființată în 1930 și a fost primul festival care s-a desfășurat alături de Expoziția de Artă Internațională.. De-a lungul anilor, Festivalul a prezentat premiere mondiale de Strawinsky, Prokofiev și Nono, iar tradiția este reînnoită azi sub directoratul lui Ivan Fedele. Prin Festivalul Internațional de Muzică Contemporană, Bienala de la Veneția își subliniază rolul central în panorama muzicală de azi. Din 1930, Festivalul a prezentat noi

⁸ <http://www.labiennale.org/en/dance/index.html>

UNIUNEA EUROPEANĂ

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013

OIPOSDRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI ȘI
CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICEUniversitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

compozitii, premiere europene și mondiale, mari orchestre și ansambluri de prestigiu, precum și soliști de mare valoare, confirmând vocația Festivalului pentru interesul acordat noilor tendințe [9].

3.2.5 Bienala de Teatru

Festivalul Internațional de Teatru a început în 1934, imediat după Bienala de Muzică (1930) și cea de Film (1932). Festivalul a fost condus atunci de Renato Simoni iar ideea de bază a fost aceea de a prezenta piese clasice cu un subiect venețian în peisajul de la Veneția. Printre primele spectacole a fost Shakespeare cu Neguțătorul din Veneția care a fost jucat în Campo San Trovaso, o mică piață din veneția, în regia lui Max Reinhardt și cu muzica ce a fost compusă de Victor de Sabata.

După Al doilea Război Mondial, Guido Salvini, Adolfo Zajotti și Wladimiro Dorigo au fost numiți directori ai festivalului. La sfârșitul anilor '40, piese de Sartre și Cocteau au fost puse în scenă în limba franceză. În 1958, montarea piesei lui Eugen Ionesco Lecția și a piesei Endgame de Smauel Beckett a generat multe dezbateri. În 1964, o secțiune a festivalului a fost dedicată teatrului pentru tineri. Ulterior, secțiunea de teatru a fost legată de secțiunea de muzică atunci când Bienala de la Veneția a fost reformată în 1973, iar conducerea încredințată lui Luca Ronconi. Cele mai recente festivaluri au fost coordonate de Peter Sellars (2003), al cărui program experimental a avut titlul Vizionarii & Peacemakerii; Massimo Castri (2004), al cărui program a fost dedicat teatrului modern italian; Romeo Castellucci (2005) care și-a intitulat programul Pompei - Cartea de cenușă și l-a consacrat noilor modalități de exprimare în teatrul contemporan [10].

9 <http://www.labiennale.org/en/music/index.html>

10 <http://www.labiennale.org/en/theatre/index.html>

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

3.2.6 Bienala de Film

Scopul festivalului este de a sensibiliza și de a promova diverse aspecte ale cinematografilei internaționale în toate formele sale: ca arta, ca divertisment și ca industrie. Festivalul, care se desfășoară, de asemenea, retrospective cinematografice și omagiază figurile marcante ale cinematografilei internaționale, contribuind astfel la o mai bună înțelegere a istoriei cinematografilei¹¹. Anul acesta se va desfășura în perioada 2-12 septembrie cea de-a 72 ediție a festivalului al cărui director va fi regizorul Alberto Barbera.

Prima ediție a Festivalului Internațional de Film de la Veneția (numit primul Festival Internațional de Film al Bienalei de Artă) s-a desfășurat între 6 - 21 august 1932. Festivalul s-a născut ca o idee a președintelui de atunci al Bienalei de la Veneția, contele Giuseppe Volpi de Misurata și a sculptorului Antonio Maraini, secretarul general al Bienalei care au stabilit ca evenimentul să aibă loc în orașul lagună. Se poate considera că festivalul a fost primul eveniment internațional de acest gen. Prima sa ediție a avut loc pe terasa Hotelului Excelsior dar nu a avut un caracter competițional [12].

Deși doar numele filmele au fost prezentate publicului la prima ediție, unele dintre acestea au devenit ulterior filme clasice din istoria cinematografilei: *Forbidden* de Frank Capra, *Grand Hotel* de Edmund Goulding, *The Champ* de King Vidor, *Frankenstein* de James Whale, *The Devil to Pay* de George Fitzmaurice și *A nous la Liberté* de René Clair. În 1949 a fost introdus trofeul Leul de Aur care este și azi unul dintre cele mai importante premii din industria cinematografică.

¹¹ <http://www.labiennale.org/en/cinema/72nd-festival/>

¹² <http://www.carnivalofvenice.com/the-city/events-in-venice/venice-film-festival/history-of-the-venice-film-festival?lang=en>

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

În anii '50 , prin participare unora dintre cei mai mari regizori și actori, importanța festivalului este recunoscută definitiv pe plan internațional. Evaluarea filmelor trece printr-o perioadă de expansiune puternică și contribuie la succesul noilor școli de film, cum ar fi cele din Japonia și India .

La începutul noului mileniu a fost pus accentul pe consolidarea infrastructurii prin ridicarea de noi clădiri alături de palatele istorice și prin îmbunătățirea accesului și creșterea spațiului total disponibil pentru desfășurarea festivalului.

Pentru a oferi o imagine a succesului și prestigiului internațional dobândit de acest festival putem menționa faptul că la ediția din 2014 au concurat regizori din Statele Unite ale Americii, Marea Britanie, Emiratele Unite Arabe, Turcia, Elveția, Suedia, Spania, Coreea de Sud, Serbia, Rusia, România, Qatar, Portugalia, Polonia, Palestina, Norvegia, Mexic, Maedonia, Iordania, Japonia, Italia, Israel, Iran, Indonezia, India, Hong Kong, Germania, Georgia, Franța, Finlanda, Danemarca, Croația, China, Canada, Brazilia, Belgia, Azerbaijan, Austria¹³. Trofeul Leul de Aur a fost acordat filmului En Duva Satt På En Gren Och Funderade På Tillvaron (Un porumbel așezat pe o creangă reflectând asupra existenței) de Roy Andersson

4.Considerații asupra perspectivelor diplomației publice practicate de Italia

Apreciem că numai dacă este în măsură să valorifice reputația bună de care dispune și să o consolideze, Italia poate să își folosească eficient imaginea în realizarea unor programe de diplomație publică. Ca un prim pas în orice program cultural sau de promovare a unui brand, ministerele din Italia ar trebui să coopereze pentru a stabili activități prioritare și țări ce ar trebui vizate cu precădere prin aceste activități.

¹³ <http://www.labiennale.org/en/cinema/archive/71st-festival/docs/countries.html>

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

POSDRU/156/1.2/G/139490

Un alt element important care ar permite diplomației publice să funcționeze ca un instrument eficient în afacerile externe, în relațiile culturale și în cele economice este interacțiunea între ministere și alte instituții bazată pe o bună informare și pe o relație eficientă de complementaritate. În acest fel se pot identifica efectele pozitive ale activităților comune și se pot identifica strategii optime pentru stimularea oricărei contribuții eficiente.

Italia are nevoie de o diplomație publică coerentă ce poate fi realizată printr-o combinație între un serviciu care oferă informații despre activitățile anterioare și un serviciu de presă care elaborează știri despre evenimentele actuale. În primul caz, contribuția adusă de diplomația publică la politica externă italiană ar putea fi îmbunătățită dacă obiectivele asumate și comunicate public sunt integrate într-un program clar de promovare a intereselor Italiei în străinătate.

Realizat,

Lector univ. dr. Alexandru Lucinescu

Expert tehnici de comunicare în diplomația publică